

Sebestyén Balázs: A Gyűrűk ura, mint „segítő” olvasmány

Digitalizálódó világban élünk, ahol az ember egyik legnagyobb vívmánya, a nyomtatás egyre inkább háttérbe szorul. Úgy gondolom, ez lehet rendjén. Az irdatlan mennyiségű papír felhasználása komoly veszélyforrás a Föld erdeire nézve, és minél kevesebb papír fogy, annál közelebb kerülhetünk egy erőforrásaival jól gazdálkodó, globális társadalom megteremtéséhez. Azonban a nyomtatás háttérbe szorulásával nem szabad elfeledkeznünk az írott szöveg karakter-, gondolkodás-, személyiség- és kultúraformáló erejéről. A számítógépek és még inkább a könyvolvasó eszközök elterjedésével könyvek, újságok, magazinok ezreihez nyílik meg az út az olvasni kívánó emberek előtt, anélkül, hogy boltba kellene menni értük. Az online fórumokon remek értékeléseket lehet találni a legfrissebb kiadványokról is, aminek alapján eldöntheti a jövő olvasó, belevág-e az új kalandba.

A társadalmunk rohamosan fejlődik, ám ezzel egy időben az egyenlőtlenségek élesednek, sokan szorulnak a perifériára, ami véleményem szerint a kultúra hiányára vezethető vissza, amely megalapozná a kritikus gondolkodás képességét. Olyanok vagyunk, mint a gyerekek, akik csak az általuk kedvelt ételeket hajlandók elfogyasztani, pedig a fejlődésüket más fogások támogatnák. Szóval a lényeg, hogy a kultúra „svédasztaláról” szabadon válogatva sokan a könnyen fogyasztható, végletekig feldogozott darabokat választják, nem pedig azokat, amelyeket tovább kell rágni, emésztetni, és amelyek ez által növelnék szellemi ellenálló-képességüket.

De hogyan fejleszti az olvasás (és a kulturális

tevékenységek egyéb formái) ezen képességünket? Ideális esetben az ember fiatal felnőtt korában, vagy akár a középiskolai évek alatt aktív életet él. Barátokat szerez, sportol, utazik, kipróbálja magát különféle munkákban, átverik, bántják és elhagyják, szerelmes lesz, és ezt viszonzózik is felé. Kihívásokkal találkozik, amelyek leküzdése sokszor fájdalommal jár, ám éppen ezek adják azt a lelki tartást, a gondolkodás iramát, mely későbbi életében az előrejutását segíti, önkritikát és célokat nyújt számára. Vagyis a világa érthető, kezelhető és értelmes lesz számára, ami Antonovsky szerint az egészséges személyiség feltétele.

Ám nem minden ember ilyen szerencsés. Nem mindenki utazhat el messzi tájakra, élhet át világrengető szerelmeket, vehet részt szabadságért, otthonért, családjáért zajló ütközetekben. Nos, pontosan erre nyílik lehetősége a könyvek lapjain. Miközben együtt izgulunk, félünk, szeretünk a történet szereplőivel, azonosulunk velük. A fejükbe láthatunk, megértjük őket. Az ő tapasztalataik a sajátjaink lesznek, és analógiákat találunk a saját múlt, jelen vagy jövőbeli élethelyzeteinkkel. Megértjük, hogy *„több dolgok vannak földön és egen”*, nyitottabbak, toleránsabbak leszünk, és megtanulunk értékelni, szeretni másokat. Mások tapasztalatait sajátunkként tudjuk beépíteni a gondolatainkba, növelve ez által azokat a pontokat az emlékezetünkben, amelyekhez új információkat, gondolatokat köthetünk, ezáltal képessé válunk gyorsabban és hatékonyabban tanulni. Persze sokan mondják, hogy a könyvek fantáziavilága nem a valóság, és az életben kell helytállni, nem fantáziákba menekülni. Ebben is van igazság. Ám ne feledjük, amit Weöres Sándor ír: *„A sok álvalóság közt képzeletedre van bízva az igazi valóság helyreállítása. Nem a hegy és nem a völgy a valódi, hanem a szépség, melyet képzeleted a hegyek-völgyek formáin élvez;”*.

Mi teszi *A Gyűrűk Urát* segítő olvasmánnyá?

A története szerteágazó. Globális problémák és egyéni küzdelmek egyaránt megjelennek a

fejezetek során, amelyek alatt számos karakter történetét ismerhetjük meg, így mindenki könnyen talál olyat, akivel együtt tud érezni: Frodó, a különc öreg hobbit unokaöccse, akinek a világ terhe nyomja a vállát; Samu az egyszerű, józan lélek és igaz barát; Gollam, Frodó Jungi árnyéka, aki elbukott, gonosz és mégis szerethető; Aragorn, a régi királyok leszármazottja, az emberek egyik legnagyobb birodalmának örököse, akinek szintén nehéz választást kell meghoznia; Gandalf, a mágus, akinek a Sötét Úr legfőbb ellenségévé kell válnia egy lehetetlen küldetésben, miközben a győzelemhez vezető út olyan könnyű lenne, letehetné a terhét, de nem választja ezt, mert az nem lenne a helyes út. Mellettük számos egyéb kiválóan formált, színes emberi és nem emberi karaktert vonultat fel Tolkien ebben az eposzi trilógiában. Külön érdekesség, hogy – bár a jó és a rossz tisztán elkülönül a műben – a hősök életszerűek, erényekkel és gyarlóságokkal egyaránt rendelkeznek, így nagyon megkönnyíti az író a velük való azonosulást.

A karakterek sokszínűsége mellett a történetben megjelenő értékek és erények nyújtanak élményt és izgalmat az olvasónak. A bátorság, a másokért hozott áldozat fontossága az egész történetet áthatja. Megmutatja, hogy ha összefogunk, a legkisebb ember is változtathat a dolgok menetén. A nehézségeken a hősöket céljaik vezetik át, melyek mögött a közösség, a család áll, és az értük való felelősség tudata. És, bár a

megoldás kulcsa egyedül Frodó kezében van, a végén a világot fenyegető sötétség ellen egyesülve lép fel minden nép. Ez az üzenet – úgy gondolom – kulcsfontosságú a mai világban, ahol a sötétség ismét gyülekezik. Ez azonban nem kívülről, hanem belülről támad, a tudatlanság, a félelem, a fanatizmus és önzés képében, és ez ellen csak a kultúra fényével harcolhatunk, a sötétség eszközeivel nem! Bármilyen nagy is legyen a kísértés, úgy nem nyerhetünk. Ebből a szempontból *A Gyűrűk Ura* nemcsak egyéni, de társadalmi szinten is segítő szerepet tölthetne be.

Bár számos karakterrel azonosulhat az olvasó, mégis a hobbitok nyújtják a legkézenfekvőbb lehetőséget ehhez. Ennek pedig egyetlen oka van: az ő sorsukat a kezdetektől a végéig megismerhetjük. Végigjárják a Hős Útját, mely az Odüsszeiától a Csillagok Háborújáig biztosította az eposzi alkotások sikerét, és amelyet szimbolikusan mindannyian végigjárunk. Indulunk a biztonságos otthonból a kalandokra való elhíváson át a mentorokkal, barátokkal, szövetségeseikkel, ellenségekkel való találkozásig. Az életközépi megvilágosodás utáni sorsdöntő csata, majd ez után a saját otthon megteremtése, vizsgálja az addig tanultaknak. A sikeres vizsga után pedig a békés élet, a bölcsesség átadása jelenik meg az élet végén feladatként. A szereplők sorsán keresztül tehát rátekinthetünk saját életünkre, megoldott vagy megoldatlan feladatainkra, és ezek tudatában tervezhetjük a jövőt.

